

Univerza v Ljubljani

OVIRE ZA DOSTOJNO ŽIVLJENJE PREBIVALCEV V ROMSKIH NASELJIH NA PODROČJIH, KI SO DEFINIRANA V OKVIRU EU ZA NACIONALNE STRATEGIJE VKLJUČEVANJA ROMOV 2020

CILJNI RAZISKOVALNI PROJEKT: V5-1920

POVZETEK SKLEPOV OKROGLE MIZE S PREDSTAVITVIJO VMESNEGA POROČILA OD DELU

Vodja ciljno raziskovalnega projekta:
Člani raziskovalnega odbora:

doc. dr. Maša Kovič Dine
izr. prof. dr. Vasilka Sancin
izr. prof. dr. Alenka Janko Spreizer
doc. dr. Irena Šumi
as. Domen Turšič, LL.M

Trajanje projekta:

1. 11. 2019 do 30. 4. 2021, podaljšano do 30. 6.
2021 (projekt je bil podaljšan za dva meseca brez
dodatnega sofinanciranja)

Projekt sofinancirata:

Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti
Javna agencija za raziskovalno dejavnost
Republike Slovenije

Ljubljana, 30. 6. 2021

Okrogla miza je potekala 10. decembra 2020 med 9. in 14. uro preko Zoom povezave. Na okrogli mizi so bili predstavljeni vmesni rezultati terenskega dela in nekatere ugotovitve in predlogi za sprejem ukrepov na nacionalni ravni za izboljšanje vključevanja Romov v izobraževanje, v zdravstveno varstvo in na trg dela. Predstavljeni pa so bili tudi rezultati in predlogi ukrepov vezanih na izboljšanje bivanjskih razmer. Z izvedbo okrogle mize je bil izpolnjen projektni rezultat: 4. Okrogla miza s predstavitev vmesnega poročila o delu.

1. POGRAM OKREGLE MIZE:

- 9:00 – 9:20** Predstavitev vseh udeleženk in udeležencev sestanka in temeljna seznanjenost/izkušnje s problematiko Romov
- 9:20 – 10:40** Predstavitev terenskega dela, opravljenega na projektu (dr. Alenka Janko Spreizer)
- 10:40 – 11:10** Komentarji in razprava: kateri dejavniki na terenu se največ ukvarjajo z romsko problematiko, kateri so uspešni, kateri manj, kaj v sestavi teh dejavnikov manjka? **(posnetek stanja: kontrolna slika situacije na terenu: zdravstvo, bivalne razmere, razmere šolanja, romski svetniki.. skratka po dognanjih terena v poročilu)**
- 11:10 – 11:30** Sistematizacija zaključkov razprave
- 11:30 – 11:50** Odmor
- 11:50 – 12:10** Problematika etnične meje in upravljanja z etnično mejo: problem romskih naselij (legalizacije, ustrezne gradnje, dostopa do vode in komunalnih ureditev/storitev); lokalne in državne pristojnosti; projekt razseljevanja (dr. Irena Šumi)
- 12:10 – 12:40** Komentarji in razprava: kakšne so lokalne razlike v tej problematiki? Kateri so najbolj splošno sprejeti načini reševanja? Kaj bi bilo potrebno narediti? **(bistvena vprašanja: metoda izsiljevanja; nedopustnost lokalne pristojnosti za reševanje situacij; razseljevalni programi)**
- 12:40 – 13:00** Sistematizacija zaključkov razprave
- 13:00 – 13:20** Pravna problematika v slovenskih in EU okvirih: predstavitev, dobre prakse in

možni načini reševanja posameznih problematik romskega prebivalstva (dr. Maša Kovič-Dine)

13:20 – 13:40 Komentarji in razprava: realističnost možnih pravnih/zakonskih rešitev. Kakšne so izkušnje in predlogi? **(bistvena vprašanja: romski pomočnik v šolstvu in pri zaposlovanju, kot ločena instituta; pravica dostopa do pitne vode)**

13:40 – 14:00 Sistematizacija zaključkov razprave

2. SKLEPI RAZPRAVE

Sklep 1: Podpora deklicam in ženskam pri izobrazbi in zaposlovanju

Utemeljitev: v romskih družinah se patriarhalna miselnost kaže na več načinov: kadar je govor o izobraževanju ali zaposlovanju, interes pretežno kažejo moški. Podpirati je potrebno ženske in deklice, da presežejo miselnost, po kateri so same dobre samo za gospodinjsvo in družino. Nujno jih je osveščati o pomenu izobraževanja in ustvarjanju družine šele potem, ko pridobijo vsaj srednješolsko/poklicno izobrazbo.

Sklep 2: Podpora sistematičnemu nacionalnemu programu temeljnega zdravstvenega varstva. Prioritete so: zobozdravstvo; ginekologija; duševno zdravje

Utemeljitev: zaradi revščine in njenih kompleksnih posledic romska populacija v Sloveniji ni redna odjemalka zdravstvenih storitev, tako preventivnih kot kurativnih. Potrebne bi bile organizirane nacionalne akcije pod pokroviteljstvom države na naštetih prioriteth področjih zato, da bi romska populacija dosegla zdravstveno nego na ravni povprečja nacionalne populacije.

Sklep 3: Podpora sistematičnemu nacionalnemu programu degetoizacije s projekti razseljevanja

Utemeljitev: Večina slovenskih Rominj in Romov biva v komunalno neurejenih ter zdravstveno in neredko življenjsko nevarnih naseljih, ki so se izoblikovala predvsem v času po 2. sv. vojni kot oblika inertne, neprosvoljne getoizacije. Legalizacije in komunalne ter gradbeniške sanacije teh naselij niso povsod najboljša pot reševanja problematike, ker prisilna narava skupnega bivanja družin in posameznikov povzroča vrsto konfliktov in nasilje.

Potrebno se je tudi boriti proti romantičnemu rasizmu večinske družbe, ki ta naselja gleda kot nekakšno idilično plemensko skupnost. Programi razseljevanja tistih, ki si to želijo, so nujni tako s stališča integracije in ustvarjanja temeljnih življenjskih pogojev zanje, kot tudi s stališča reševanja mestoma kar obupnih bivanjskih razmer.

Sklep 4: Podpora sistemski rešitvi problematike prekernih romskih pomočnikov/aktivatorjev

Utemeljitev: Romske pomočnice in pomočniki in romski aktivatorji so zaposleni preko prekernih aranžmajev: na projektih, v javnodelovnih okvirih. Potrebno jim je omogočiti varne zaposlitve za nedoločen čas v sestavi organizacij, kjer delujejo, kar so predvsem osnovne šole, ali CSD, v primerih romskih aktivatorjev.

Ta tematika ima tri dodatne premisleke, ki jih je potrebno preučiti, dodelati in priporočiti:

- Odprava razločevanja romske populacije na avtohtono in neavtohtono (alohtono), ki jo obstoječi Zakon o romski skupnosti povzema po ustavni kategoriji avtohtonosti. Kritika te ustavne kategorije je v projektnih izročkih označena kot prioriteta;
- Ustanovitev urada/instituta/funkcije Zagovornika romskih pravic. Ta pozicija na nacionalni ravni bi se lahko integrirala v obstoječi urad Zagovornika enakih možnosti, saj romska problematika v celoti korespondira z zakonskim delokrogom ZEM;
- Ponoven premislek o politični reprezentaciji romske populacije na nacionalni ravni, v parlamentu. Problematika, ki to narekuje je, da se romski politični zastopniki podrejajo reprezentacijam rasistične eksotike glede romske populacije. Reprezentiranost na nacionalni ravni (en predstavnik v parlamentu) bi romske političarke in politike zelo verjetno prepričal v zastopanje integrativnih politik.

Sklep 5: Podpora spremembi Zakona o romski skupnosti, ki podpira prenos regulative in izvedbe z lokalne na nacionalno raven

Utemeljitev: Na lokacijah, kjer živijo v romska naselja getoizirani slovenski Romi, tako rekoč brez izjem dokumentiramo odnose etnične meje med romskim in večinskim, neromskim prebivalstvom. Odnosi etnične meje so po definiciji nerazrešljivi v kontekstu take lokalitete, vendar obstoječi Zakon o romski skupnosti dosledno podeljuje pristojnosti prav lokalnim oblastem, kar je posledica nerazumevanja odnosov etnične meje v prid ustavno zagotovljenim

pravicam do lokalne samouprave. Zato podpiramo tako spremembo Zakona o romski skupnosti, ki bi zagotovila odločanje o bistvenih konturah preseganja lokaliziranih etničnih meja na državni namesto lokalni ravni. Še posebej se to nanaša na naslednje identificirane problematike:

- Urejanje prostora in komunale v romskih naseljih;
- Uresničevanje romskih pravic kot človekovih pravic v R Sloveniji;
- Razeseljevalni programi, ob soglasju romskih prebivalcev getoiziranih naselij;
- Podpora romskim ženskam in deklicam;
- Zdravstvenovarovalni in zdravstvenopreventivni nacionalni programi za Rome.

Sklep 6: Podpora trajnim osveščevalnim akcijam med ciljnim populacijami, ki prelamljajo določnice etnične meje in podloženih rasističnih prepričanj

Utemeljitev: Terensko delo na projektu, ki ga je izvedla dr. Alenka Janko Spreizer, je dokumentiralo potrebe po temeljitem izobraževanju na terenu z več ciljnim publikami. Med drugimi so to naslednje tematike:

- Kaj je etnična meja, in kako funkcionira;
- Revščina in patriarhalna razmerja v skupnosti;
- Živeti z rasistično označenostjo: kaj je empatija;
- Revščina kot oblika nasilja;
- Anticiganizem kot posebna oblika institucionalnega rasizma.